

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„EDINOST“
izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtkih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obajno izdanje stane: za teden mesec . f. 2.00, izven Avstrije . f. 1.40; za tri mesece . f. 5.00, izven Avstrije . f. 3.60; za pol leta . f. 9.00, izven Avstrije . f. 6.40; za leto . f. 18.00, izven Avstrije . f. 12.80. Na naročbe brez priložne naravnine se ne jemlje ozir. Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nrc., izven Trsta po 3 nrc. Sobotno večerno izdanje v Trstu 4 nrc., izven Trsta 5 nrc.

Oglasi se računajo po tarifi v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtice in javna obvestila, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništva: ulica Cacerma št. 13. Vsezo pismo mora biti frankovano, kar nefrankovano se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravnništvo** ulica Molino picolo št. 3, II. nadst. Odprete reklamacije so proste poštnine.

„V ednosti je moč“.

Slovenskim starišem Trsta in okolice!

Dragi rojaki! bliža se čas vpisovanja Vaše dece — nade Vaše in tudi naše — v šolo. Ker nam je jako na srcu napredek in blagor sorojakov — napredek milega nam slovenskega naroda, in ker nam je znano, kako brezmiselno, da brez vsake koli skrbi vpisujejo slovenski stariši svoje otroke v narodne šole, dovolj naj nam, da jim svetujemo, kakó jim je postopati pri bližajočem se vpisovanju.

Narodna šola, prvi pouk, ki ga živa otrok, je podlaga za vse poznejše studije, da celó za vse življenje: in ako je zgrešena leta, ako ni dobival deček prvih nauk v materinem jeziku, je gotovo zgubljen; ali pa se dokoplje le velikim trudom in težavami do onega poklica, kojega si je izvolil.

Da bomo imeli vse boljše pred očmi, navedemo naj najpred, kake vrste šole imamo v mestu in pozneje, kake v okolici.

V mestu samem imamo državne nemške in deželne italijanske narodne šole, pa nobene take se slovenskim učnim jezikom, razun one pri Sv. Jakobu, katero nam blagolotno vzdržuje združba sv. Cirila in Metoda, in katere šola ima pravico javnosti, t. j., enakoveljavna je z drugimi narodnimi šolami. Da nimajo Slovenci v Trstu, katerih je gotovo nad 25 tisoč, nijedne ne deželne ne državne slovenske narodne šole, je gotovo največja krivica, da vnebovpijoč greh in sramota za devetnajsto stoletje.

Kako se godi istim, kateri uiso bili toli srečni, da bi bili vživali prve nauke v milem materinem jeziku, občutili smo najgorje mi, ki smo dosegli, da, ali ne, le velikimi težavami in trudom svoje cilje.

Vprašanje bi bilo tedaj, v katero izmed zgoraj navedenih treh narodnih šol naj vpisujejo slovenski stariši svoje otroke. Odgovor je gotovo lahak in brez pomisleka svetujemo jim: v družbeno šolo pri sv. Jakobu, katere, ne samo, da ima izvrstnih učnih moči, temuč je tudi takó urejena, da zamore nadarjeni učenec iz te vstopiti v srednje nemške šole.

V to šolo se ne morejo gotovo sprejeti, vsi slovenski otroci iz mesta, nekaterim je tudi preoddaljena ta šola. Tem gotovo ni drugzga svetovati, nego, da se vpišejo v nemške narodne šole. Pouk je tu resen, otroci imajo tu priliko učiti se tudi slovenskega jezika, ki je neobglaten predmet. Mile italijansčine se takó in takó še prezgodaj nauče.

Seveda v italijanske narodne šole ne svetujemo dati nobednega slovenskega otroka, kajti prvič se otroci tu malomarno učé, dru-

gič nimajo prilike, da bi se priučili ni materinščine ni nemščini. Ali tudi drugi pomisleki nam tró po glavi — na italijanskih ljudskih šolah se ne uče otroci niti Boga ljubiti; tu vidiš razposojenega tržaškega pobalina, ki ti preklinja, da je groza in se potepa, ko je morda doma že navzel nepatrijotičnega duha, za kar imamo pač dovolj dokazov. Dečku, ki je dovršil slovensko šolo pri sv. Jakobu, ali onemu, ki je dovršil povoljno nemško narodno šolo in ki se je učil tudi slovensčine na tem zavodu, bode lahko, stopiti na srednje nemške šole; z dobro in in trdno podlago, katero si je vstvaril posebno na prvo imenovani šoli, mu bode lahko, seveda z marljivostjo, dovršiti gimnazijske študije ali realko, kjer bode imel priliko priučiti se popolnoma nemščini, slovensčini in tudi italijansčini. Ali le dajte svoje sinove v italijanske narodne šole, iz katerih jim bode prešli na italijanske srednje šole, potem boste videli, da Vaš otrok ne doide daleč; ne samo, da se odtuji svojemu narodu, da se nauči le italijansčine, ali še te ne dobro, nemščine malo in slovensčine manj kot manj, ampak nalezse se tudi nepatrijotičnega duha. Bati se je posebno pri stariših, ki nimajo pravega narodnega čuta in trdnega značaja, da se nam deček izgubi, da se odtuji narodu in domovini in tako pridobimo spet najhujšega odpadnika, ki nam čisto, stokrat več škoduje nego pravi Italijan. Da je to resnično, prepričate se lahko sami. Koliko izdajalcev slovenskega naroda stoji na čelu italijanske stranke! Mnogo, premnogo imam žalostnih dokazov za to.

Vprašanje bi bilo, je-li se moramo vedno izogibati italijanskim šolam. Odgovarjamo, da ne. Mi smo v trgovskem mestu, kjer zavzema trgovina važno mesto in pri tej tudi italijansčina za sedaj. Ako bi hoteli stariši, da se jim sin posveti trgovini, da dovrši v to potrebne nauke, trgovsko akademijo, potem jim že svetujemo, da dajo sina v italijanske narodne šole, od tu v italijanski gimnazij ali realko, iz katerih preide v trgovsko akademijo. Da želeli bi bilo celó, da se marsikateri poprime te stroke, kajti naši ljudje so še premalo zastopani v trgovini; stariši bi pa morali seveda pri tem strogo paziti, da se sin ne odtuji svojemu narodu, da se uči privatno materinščini in tudi za trgovino važnemu hrvatsko-srbskemu jeziku.

Mnogo na slabšem so okoličani gledé šol. Le sreča je, in nadarjenost imenovanih je zahvaliti, da imamo tudi med okoličani nekaj inteligencije.

Okoličanske narodne šole bi bilo razdeliti v one zgornje in v one spodnje okolice.

V zgornjem delu okolice so gotovo mnogo na boljem nego v spodnjem delu.

Tu imamo izvrstnih poučevalnih moči, ki se zavedajo popolnoma svojega poklica in tudi dolžnosti do svojega naroda — ako ravno imamo tudi tu kako izjemo, ki dela v nasprotnem smislu. Italijansčina se sicer tudi poučuje, ali ne takó vsiljuje, kakor v spodnji okolici. Nadarjeni deček, ki je dovršil dobro tretji ali četrti razred, stopi lahko v pripravnico na Proseku, iz katere stopi lahko po dobro dovršenem enoletnem tečaju v srednje nemške šole. Da je ta pripravnica izborna, je najbolji dokaz ta, da je izšel iz te šole skoro ves naraščaj naše inteligencije.

Drugače pa je v spodnjem delu okolice, tu se kar teptajo pedagoški načela. Otroci, stopivši v prvi slovenski razred, priučil se je komaj izgovarjati slovenske črke, stopivšemu v drugi razred, začnejo mu ubijati drugi deželni jezik v butico po šest in več ur na teden; v tretjem razredu mislim, pride tudi — nemščina. Na teh šolah obstoje tudi samoitajlanski razredi in že v prvi razred lové učitelji in druge kukavice našo deco, z dobro znanimi nameni. Tretji slovenski razred obstoji še, četrti ne več, tu je že „quarta in quinta annata“, četrti in peti tečaj, kjer se uče le malo slovensčine. V popolnoma italijanskih razredih ne uče čisto nič slovensčine, da celó krščanski nauk, mislim, se poučuje v tujščini. V slovenskih razredih se poučuje slovensčina, da je gorje Godina Vrdelski je pisal mnogo bolje. Imamo tudi častnih izjem, da, ki nam delajo vso čast, ali malo jih je.

Kam naj se obrne tedaj, če tuti nadarjeni in ukoželjni deček, ko dovrši take šole? V nemški gimnazij ali v realko ga ne sprejmejo, ker se ne more podvreči izpitom radi neznanja nemščine, za vstop v italijanski gimnazij ali realko pozna premalo italijansčine.

Ne ostaje mu torej nič drugega, nego vstopiti iz 4. ali 5. tečaja morda v tretji ali četrti italijanski razred v mestu, ako ga sploh sprejme. A tudi tu se ne navadi ničesar, kakor skušnja uči. Slovenski prebivalci spodnje okolice pošiljajo svoje sinove, videči slabo ureditev šol v okolici, tudi v talijanske narodne šole v bližnje okraje. Okoličani, ne delajte v bodoče tega! Pustite raje, da dovrši vaš sin vsaj prvi slovenski razred v domačem kraju in potem pošljite ga v nemško narodno šolo. Tudi to je zlo, ali vsakako manje zlo, kajti nevarnost ni toliko, da se nam otrok popolnoma odtuji. Saj nas uči skušnja, da italijanski sinovi, ki so obiskovali italijanske narodne šole, gimnazij ali realko, postajajo z malo izjemo renegatje,

akoravno so jim stariši Slovenci, in čisto celo narodno čuteči Slovenci.

S temi malimi besedicami in nasveti hoteli smo slovenske stariše le opominjati, da naj skrbje za to, da se njim — in tudi nam — vzgoje otroci v materinščini, da nam vzgoje prave narodne značaje, ki bodo koristili njim in domovini, ter jej bili v čast.

Naj se dotaknemo še jedne jako važne stvari. Slovenski stariši okolice, kateri dajo svoje sinove na latinske šole, jih dajo le z namenom, da jim postanejo duhovni, kajti na ta način, mislijo, jim bode sin najbolje pomagal. In tu treba posvariti naše stariše, da ne bodo silili, kjer ni prave volje. Sila ni nikjer dobra. Ni na kraj pameti nam ni, da bi hoteli mladino odvrčati od duhovskega stanu, saj cenimo ta stan kot najvzvišenejši. A ker vemo, da ta stan zahteva veliko samozatajevanja, menimo, da naj se mu posveti le oni, kojega vleče — srce. Le sile ne! Stariši silijo navadno svojega sina, sin se zoperstavlja, začnejo se prepiri, sin zgubi veselje do učenja, propade, popusti šolo in z Bogom zlati čas! — Mladenič je zgubljen, ne vé si pomagati. Slednjič še jeden nasvet. Starišev dolžnost bi bila tudi ta: pobrigati se za sina ter povpraševati pri profesorjih, kako je s sinom: je-li sposoben za nadaljevanje naukov na istej šoli? In ako ni, takoj ga je odpraviti n. pr. na kako kmetijsko ali drugo šolo, ali v trgovino ali kako drugo službo. Toda stariši se navadno ne brigajo čisto nič za to, kako gre sinu v šoli; niti ne mislijo na teškoče in sitnosti, ki jih ima slovenski okoličanski dijak na teh šolah posebno radi tega, ker nima nikake prave podlage za učenje. Če bi se pobrigali stariši za svoje sinove, bi marsikateri mladenič, ki ne more napredovati na teh šolah, prišel gotovo popred do kruha in bi mu ne bilo treba potepati se, dokler ne pride čas — ko treba v vojake. I. S. — Fojačev.

Moralična vzgoja pri vojaki.

Nemškoliberalna stranka se nikakor ne more iznebiti svoje nadutosti; v vsej svoji nesreči, ko nje verne, kamor-koli se obrnejo, obispljejo z nezaupnicami, še sedaj bi hotela po vsej sili, da velja za njo izrek Ludovika XIV.: L'etat c'est moi — država sem jaz!! Kolike prevzetosti in predrznosti: kadar delajo le za se, pravijo, da delajo za državo; kar je le njim v prid in vsem drugim v pogubo, pravijo, da je — državna korist; vse grde zlorabe in nasilstva, kojih so ta svojat posluhuje od svojega postanka pa do današnjih dni, označiti bi hotela kot najlepše tradicije te države, kojih nikakor ni smeti

PODLISTEK.

Čuvajmo svoje prastarine.

(Dalje).

Istotako pišo uže nekateri naši pisatelji kakor govori v obče ves slovanski narod in kakor pišo drugi slovanski književniki, na primer:

Fran Cegnar v „Vilhelm Tellu“:

„Do njega čem, mladencev dvajset zberem,
Ki čutijo, kar čutim jaz, in z njimi
Grad razdelim njegov.“

Sključem sam

Pastirje vrle na planinskih rižah,
Dogodbo strašno jim oznanim tam
Pod milim nebom“ i. t. d.

Ican Jenko v pesmi „Trije jezdec“:

„Spominu izpijem vince sladko,
Veseljui, ki bilo je, več ga ne bo
In miru, ki pride mi, ko polože
Hladeči zemlji v naročaj srce.
Bog daj, dekle, ti stotero sreč;
Saj kimalu poneha srce mlado“ i. t. d.

Fran Levstik v „Turkovej prisegi“:

„Zdaj pojdemo na Dunaj, krščanski svet krotit,
Česarski grad pravljeni do gladkih tal drobit!
Ko z mojim gn-vom bode cesarski grad končan,
Pod našo silo pade bogata nemška stran.
Kedar se zopet ernev v to zemljo zmagovit“ i. t. d.

Šimen Gregorčič v „Romarici“:

„Na grobu tem se naselim,
Grob meni ni strašan,
Skrbno okrog ga ogradim,
Da več ne bo teptan“ i. t. d.

Josip Jurčič v „Tugomeru“:

„Uže mi doba se razkriva v duhu,
Jaz ne učim je, a vnuci naši,
Do kodler zdaj sedi slovensko pleme,
Vzrastó iz golih tal gradov nemški
V krajini novej zemlje braniborske,
Zaščitni kremelj rimskemu cesarstvu,
Ki meje pretesné do tod pomakne
Glasé da nosi med pogane vero,
Katera bode mu izgovor moder,
Da mečem, ognjem, ako ni drugače,
Razprošče dolga krila po slovenstvu“ i. t. d.

Anton Vitez Klodič v blagolepotnem „Maternem blagoslovu“:

„Kar obečala sem pred Bogom ti, storim,
Le bodi Peter brez skrbi. Srce zvesto
Ohraniti ti, doklekar bode bilo mi.“ i. t. d.

in kakor v Lermontu, Puškinu, Turgenjevu, Gogolu, Dostojevskem, Tolstem, Mickieviči, Krajevskem, Kolarji, Jablonskem, Kurelci in drugih književnih gorostasih, zastojnjak boš iskal v uzornem tem delci dovršnika s pomožnikom biti v izražanje bodočnosti.

Fran Zakrojski v „Primorskeji straži“:

„Ne upaj več, naš srd ne mine
Ne klone roka nam, Taljan;

Prej Alpe tvoje, Apenine
Ti znakne sever hrupno v stran.
Za Boga Vlah, prej zemlja poži,
No Soče vodo ti boš pil“ i. t. d.

Josip Stritar v „Raji“:

„Leta teko, zaželeni dan,
Dan osvete napoči;
Ti junak, z junaki obdan,
Bratom privošč pomoči,
Ko moj sokol ti priletí
V Ercegovino gorato,
Deigne se Raja: za častni križ
In za svobodo zlato“ i. t. d.

Anton Askerc v „Stareji pravdi“:

„Ko zmanemo Turke krščanske,
Slovenci se združimo vsi,
Takrat si izvolimo kralja, . . .
No, kralj naš, — brat Gubec boš ti!“ i. t. d.

Ican Vesel (Koseski) v „Devici Orleansej“:

„Naj ognja žar popali nam stališe,
Sovražni konj naj žito potepta,
Prihodnja spomlad novo cvetje da,
In deignejo se urno nove hiše“ i. t. d.

Fran Prešeren v „Neiztrohnemem srci“:

„Srce mu mi odprimo, pod nebam naj leži,
Da prejde dan denašnji, da prva noč zbeži,
Da vstane drugo solnce, pripelje beli dan,
Spet zajtra ga pogledajo, ko mine zor hladan“ itd.

Valentin Vodnik v „Dios irae“:

„Kedar pride sodnik zvesti . . .
Takrat duša kaj poreče,
Kam sirota se zateče,
Ko pravične srce peče?“ i. t. d.

Toma Mikloušič v „Huti pri Savi“:

„Ja znam, da se ne zmaznemo, dok vsega
ne pregledamo, pak čez čas budemo ovde.
Kada moj muž dojde, onda si sedemo pak se
budemo spominali, dok tam oni pri nas budu“,
i. t. d. kakor pišo vsi drugi, tako zvani
kajkavski pisci;

Vuk Stefanović Karadžić v „odgovor na laži i opadanje“: „Čestiti care, molim te,
da se meni i drugu mome donese zdjela
mljeka i svakomu po jedan simit i kašika,
pak kad se u tvome zdravju najedemo, onda
ćemo se siti i veseli nadgovarati i nadmu-
drivati“ i. t. d.

Fran Kurelac v „Fluminensia“: „ono
drugo dieleovanje, bude li zdravlja v svoje
vrieme, na vidik iznesu (iznesem). Čim tumač
na svetlo izidje, odmah se poprimlju (po-
primem) Držica i Barakovića, koj takodjer
od davna ur je prepisan“ i. t. d. — in takega
načina pisanja se vse polne stare hrvaške
(čakavske) knjige.

Česka politika v pesmi „do Chikaga“:
„Nastane doba za věkú pozdnih
Ve kterež može pevný poua ucelni“

opustiti, ako hočemo ohraniti vglad države; iz kratka: ta grda vsem in povsodi nepriljubljena stranka kar identifikuje svoje potrebe z državnimi potrebami, sama sebe pa — z državo.

V tej svoji skromnosti bi hotela ta stranka, da bo tudi vojska povspeševateljica nje koristi. To je ravno tudi jedna tistih slavni tradicij nemškega liberalizma, da trdijo, da v vojski, tem pristnem zrcalu mnogojezičnosti in raznolikosti države, ne treba vzgajati src v patriotskem navdušenju, ampak da zadošča, ako se sinovi raznih narodov uklepajo v uniformo nemškega mišljenja. Po nemško-liberalnih tradicijah vojska ne budi vzgojevaljica onega svetega plametečega patriotizma, ki ima svoje korenike — v srcih, ampak ona budi le učilnica — nemškega jezika in nemškega mišljenja. Kaj je takim ljudem do osiguriranja bodočnosti države, ki mislijo vedno le — na-se? Germanizacija še nikdar ni bila državna potreba v Avstriji, ampak ponemčevanja zahtevajo le jednostranske strankarske koristi; zločinci so torej na tej državi oni, ki zahtevajo, da se tudi vojska mora postaviti v službo taci strankarskih koristi, ki zahtevajo, da vojska imej pred očmi le germanizacijo in da zanemarjaj svoj vzvišeni namen: vzgajati junake, ki pojdejo braniti državo v sili in potrebi, ne zato, ker morajo, ampak zato, ker jim tako velela — srce! Vzgoja srca, ta budi — seveda poleg drugih strogo vojaških spretnosti — prva skrb onim, ki so poklicani, da pripravljajo našo vojsko na resne čase. Vir pravemu junastvu more biti pri vojaku le prepričanje, prešinjajoče mu srce: ako tudi padeš, prelil si svojo kri za-se, za svoje, za svojo zemljo, za skrbno mater vseh — za domovino.

Ne torej uniforma nemškega mišljenja, ampak plamen prepričanja in navdušenja v srcih je ono, kar treba naši vojski; zato pa je resnična državna potreba le-ta, da vojna uprava obrne vso svojo skrb blaženju in oplemenjevanju src mladine naše.

Tem bolj moramo obžalovati, da se še danes ne le preprosto greši v vojaških krogih v tem pogledu. Po nekod greše, ker se še vedno klanjajo stari tradiciji, da je uniforma nemškega mišljenja vse, srčna čutila pa nič; drugod čutijo sicer potrebo negovanja srčnih čutil, to je moralne vzgoje tudi pri vojaku, pri tem pa se ne morejo povzpeti do prepričanja, da glavni pripomoček za vzgojo srca je — materina beseda!

A ravno zato, ker se še danes mnogo greši v tem pogledu v naši vojni upravi, beležimo posebnim zadovoljstvom glas, došel iz vojaško-strokovnjaških krogov o vprašanju moralne vzgoje vojakov.

Omenivši najprvo vojaško spretnosti, za koje mora skrbeti častnik, piše dalje poznani vojaški list „Reichswehr“:

„V drugi vrsti, ali najintenzivnej, mora častnik povzdigniti moralno moč. Ako je že za sestavo programa za vezbanje potrebno poznanje narodnosti, stopinje omike, nadarjenosti itd. moža, koliko bolj je to potrebno za moralno vzgojo! Neizogibni pogoj temu pa je poznanje jezika, kojega govori mož. Le oni častnik, ki sam in v umevnem jeziku more sporočati možu svoje misli, je v stanu vpli-

vati na moralno vzgojo. Nedostatka v poznavanju jezika ne more nadomestiti noben tolmáč.

Osební vzgled in živa beseda sta skoro jedini sredstva za moralno vzgojo. Prvi — osební vzgled — lahko mnogo doseže v času miru, a ne vsega; s poslednjim — poznanjem jezika — pa, žal, razpolaga le eden del častnikov.

Načela in namere vojnega ministerstva pri razvrščanju častnikov k posamičnim vojnim oddelkom so prave. Ali to ne bo na korist praktičnemu izvežbanju moža, ako se uvrščajo v polke v večem številu taki častniki, ki ne poznajo narodnega jezika ljudi.

Mnogi izgledi iz vojne zgodovine nam pričajo, kako mogočno vpliva v resnih položajih moč žive besede. Ako pa pri kompaniji niti jeden častnik ne pozna popolnoma jezika moža, kdo naj izgovori to živo besedo? Vsi častniki ne morejo zadostiti zahtevi, kakoršno določajo predpisi, da bi se namreč v treh letih priučili polkovnemu jeziku „zadostno za službene potrebe“, na drugi strani pa je pojem „zadostno za službene potrebe“ jako elastičen. Po mojem menjenju more kot učitelj delovati le oni, ki je popolnoma vešč jezika.

Iz kompetentnih in veljavnih ust torej, od strani, kjer se ne pečajo s politiko in kjer jim gotovo ni do tega, da bi podpirali pretirane zahteve „destruktivnih“ ali razdirajočih življenj — ta naslov so namreč pomenčevalni volkovi pod plaščem izlagane lojalnosti nadeli vsem onim, ki se bore za izvršenje enakopravnosti —, od najveljavnejše strani torej smo čuli, kolike važnosti je moralna vzgoja pri vojakih ter da je taka vzgoja mogoča le pripomočjo žive, do srca segajoče — besede materine!

Ako je torej negovanje materinega jezika neizogibno potrebno celo tam, kjer treba najbolj enotnosti in kjer ni prostora političkim in narodnim strastim, ako celo v vojski pripoznavajo in poštrevajo materini jezik kot najbolj pripomoček prave vzgoje, koliko bolj je načelo splošne in brezpogojne enakopravnosti potrebno v javnem življenju, kjer tekmovanje med različnimi narodnostmi te države vzbuja strasti in borbe! Tudi tu more le živa, do srca segajoča beseda povspeševati moralno vzgojo narodov v tem zmislu, da se bodo ravnali po izreku: Ne stori drugim, kar ne želiš, da bi tebi drugistorili.

To je prava krščanska moralá, to je ona etična podlaga, na katero se mora postaviti medsebojno življenje narodov!

Germanizacija, obsojena si! Tebe ni smeti smatrati tradicijo, kojoj bi morali čuvati, ampak staro rok-rano v naši državi!

Politiške vesti.

V Trstu, dne 24. avgusta 1895.

Volitve na Goriškem. Vsa znamenja kažejo, da se vendar nismo motili že v prvem začetku, ko smo trdili, da bodo razni zakulisni uplivi skušali potisniti Slovence v manjšino v deželni zbor goriškem. Danes

Zlatarjevo zlato.

Zgodovinska pripoved XVI. veka.

Spisal A. Šenoa.

(Dalje.)

Naslednjega pričela je prihajati banova vojska v Zagreb. Od bobnanja in trobljenja odmevalo je mesto. Najprvo hrvatski konjiki z dolgim kopjem, zatem konjiški banderij druge hrvatske gospode; nadalje žolti kranjski pešci najemnici, dve jaki četi vlaških haramij, krajinski bombardirji, štajerski oklopnici in jedna zastava španskih dragoncev z dolgimi meči. Vojska ni šla kakor navadno, v kako taborišče blizu mesta, ampak četa za četo stopala je v mesto ter se siloj nastanila pri meščanih. Bled od jeze prišel je mestni sodec v banov dvor.

„Kaj je moj dobri sodec?“ nasmehol se je ban porogljivo, sedé za vrčem vina.

„Kaj velemožni gospod, vprašate?“ odvrnil je sodec, težkoj mukoj brzdujoči svojo jezo. „Naj mi oprostite vaše gospodstvo, toda čudim se temu vprašanju. Dosedaj bilo je v navadi, da banska vojska stanuje pod šatori, a tu prihaja četa za četo v mesto; vojaki udirajo siloj v hiše, razbijajo vrata, nastanivši se proti zakonu pri mirnih mešča-

je toliko gotovo, da bi hoteli naši stranki nakloniti čast deželnega glavarja in jej tako na poseben način — odščipniti jeden glas, ali pa usiliti slovenski stranki vsaj jednega poslanca, ki bi nam mešal račune v odločilnem trenutku.

Iz Sežane nam pišejo namreč: „Čudne reči se gode pri nas na Krasu, kaj vendar namerujejo z nami?! Tem čudnejše, ko je ravno te dni grof Kielmansegg izdal naredbo do državnih uradnikov, s katero jim sicer — kakor trdi — noče kratiti političkih in državljanskih pravic, pa jih vendar opominja, naj nikar ne pozabijo na posebno razmerje državnega uradnika in na svoj stan, ki mu daje mnogo prednosti pred drugimi državljani, a mu nalaga tudi posebnih dolžnosti in ozirov. Te dolžnosti in ti oziro vežejo uradnike v prvi vrsti — tako nam pravi naredba Kielmanseggova —, da ne smejo na ostentativen način kazati svojega političnega mišljenja, ali po domače povedano: da ne smejo aktivno posezati v volilno agitacijo. In sedaj bi vprašali: ali ne velja ta naredba tudi za naš Kras?! Ali smejo pri nas vzlic omenjeni naredbi — aktivni c. kr. uradniki posezati v volilno agitacijo ter kortsirati pri različnih osebah za izvestnega kandidata, o katerem se, žal, ni mogoče nadejati, da bi neustrašeno vztrajal v vrstah slovenskih poslancev tudi v viharjih trenutkih?! Da, gospod urednik, po Krasu agituje neki aktivni c. kr. uradnik proti narodni stranki in zlasti proti slovenskemu razumnistvu, češ: za poslanca je dober vsakdo, da le ve, kje ga čevaj žuli. Mi bi sicer odgovorili temu gospodu, da ni zadosti ako kdo ve, kje ga čevaj žuli, ampak mora tudi vedeti, kako je odpraviti žulje! Zato pa treba v prvo razumnih mož in potem pa tudi pogumnih mož, ki se v slučaju potrebe ne ustrašijo skeleče politike — operacije. Ali mi se nočemo prepirati s tem gospodom o političkih stvarih, ker vemo, da ima poleg vse pripoznane dobrote svoje, fiksne neozdravljive ideje; ali prosili bi ga nujno, da bi se tudi on — če se že morajo drugi uradniki — ravnal po navodilu grofa Kielmansegga: odda naj namreč svoj glas na dan volitve, volilno agitacijo pa naj prepusti onim, koje ne — veže stan!“

Tako naš dopisnik; mi pa bi priporočali Kraševcem, da jednostavno — ne poslušajo nasvetov dotičnega gospoda, ampak volijo naj pri prejšnjih volitvah volilnih mož le take može, na katere se morejo zanašati, da na dan glavne volitve oddajo svoj glas le takemu poslancu, ki se obveže, da bode v vseh slučajih postal solidarno z drugimi slovenskimi poslanci ter da bode imel vsikdar pred očmi ta jedini cilj: gmojni, duševni in naradni napredek goriških Slovencev!

V teh časih nam ne more ugajati politička limonada, ampak treba iskrega vina značajnosti, doslednosti in neupogljivosti!

Razširjenje upravnega sodišča. V sled Najvišjega sklepa z dne 17. t. m. osnuje se pri upravnem sodišču nov senat, ki bode sestavljen iz predsednika, štirih dvornih sve-

nih ter zahtevaje, da se jim da jedi in pijače. A odkodi? Mar ne vé vaše gospodstvo, da je bila slaba letina, da ni v mestu žita, da se je bati lakote?*

„Lakote? Ha! Ha! Ha!“ odvrnil je ban. „Vi mi tu pripovedujete strašnih stvari, katerih pa res verjeti ne morem. Lakota — pa vaša debela magistratska gospoda! Pojdite, vi uganjate burke.“

„Govorim resnico, gospod ban, takó mi živega Boga; mi smo ubogi, a vaši vojaki so lačni volkovi. Jaz na vem, čegava je to zapoved.“

„Moja je bila zapoved, sodec;“ udaril je ban pestjo ob mizo, „moja zapoved je-li ste čuli?“

„Ali ta zapoved ne velja, velemožni gospod!“

„Jaz sem vaš gost, moji vojaki so moja deca, ergo morate prehraniti tudi njih. Panktum. Ako vaša gospoda meščani samo črhnejo, pokažem jim, kdo je Ungnad, pa če vam ni prav, pa pojdite vi v Požun tožit me. Z Bogom!“

„Tudi hočem, Bog mi je svedok“, odvrnil je sodec in odšel. —

(Dalje prih.)

tovalcev in potrebnega osebja. Novi senat prične svoje poslovanje z dnem 1. oktobra t. l. Namen novemu senatu je povspeševati rešitev gromnega dela, ki se nakopičuje pri upravi in sodišču.

Različne vesti.

Kam veslamo? Pod tem naslovom nam pišejo: Ker že v teh pasjih dnevih vse zapuša razgredo zidovje našega „najzvestejšega“ mesta, ubrala sva tudi jaz in prijatelj mi T. pot pod noge in hajd na parnik, ki naju je prepeljal v zares tužno Istro. Besedico „tužno“ sem podčrtal, ker so odnošaji v njej zares tužni, toliko za Slovane, kolikor za vso državo. Že na parniku sva se prepričala o zagriženosti izvestnih Italijanov nasproti nam Slovanom.

Na parniku bila je družba lahončičev, v koji se je posebno odlikoval neki gostilničar na Reki — „puro sangue“ seveda, kajti njega slavno ime se končuje na „ič“ —; mož bi nas rad kar iztrebil raz zemljo „ščavi“ in „porki“ so kar leteli sem in tje in slednjič je prišla ta slavna družba dosklepa, da treba Slovane trpinčiti po receptu španske inkvizicije. Verjamite mi, gospod urednik, da bi bili — pet nas je bilo vseh — pošteno pokazali zobe tem srditežem; ali ker poznamo predobro blaznost italijanstvu samemu škodljivega fanatizma istrskih in naših Lahov — pomilovali smo jih in se jim smejali v zobe. To opazivšim zlezlo jim je junaško srce v hlače in takoj so premenili svojo pozicijo. Pet nas je bilo samo, toda bili smo „ljudi“.

Dospevši v Poreč šli smo v „Albergo alla città di Trieste“, kjer smo opazovali izživljajočo nrv tamošnjih hujskačev in druge znake tamošnjega mišljenja. Na hodnikih in po vseh sobah opazili smo slike — Umberta in Margarite!! To je zazeblo v srca nas, ki smo „rusofili“. Pač, na jedni sliki smo zapazili tudi našega cesarja, ali v kaki poziciji! Slika predstavlja, kako kralj Emanuel ponosno ponuja roko premaganemu! Ali razumite to?

Verjamite mi, da nisem mogel zaspiti pod takimi utisi. Jedva se je zdanilo, vstal sem, da poizvem, da-li ni v Poreču prenočišča, kjer avstrijskega podanika ne bi žalile — take slike. Vprašal sem seveda c. k. uradnika, ker kdo drugi bi mi bil najbrže posvetil s palico.

Začujeno me je pogledal ta gospod ter me vprašal, da-li sem prvi pot v Poreču. Ko sem pritrdil temu vprašanju, pojasnil mi je, da v Poreču ne najdem gostilne brez Umberta in Margarite. Te slike da mora imeti sleherni gostilničar, sicer ga hitro zalote znani hujskači in — preganjajo.

Zaključujé moram vprašati: Kam veslamo v naši tužni Istri?! Pričakujé odgovora od kompetentnih strani, beležim vsem spoštovanjem

Potovalec.

Za nagrobni spomenik pokojnemu Dragotinu Martelancu. Jutri se bode vrjila v Barkovljah narodna slavnost, koji je namen oddolžiti se spominu moža, ki si je stekel nebrojno zaslug za okoličanske Slovence tekom svojega sicer kratkega, ali trudapolnega življenja. Kdor se je zanimal za gibanje tržaških Slovencev v poslednjih letih, ta ve, kako je bil pokojni Dragotin Martelanc, preblag — spomina, povsodi v prvi vrsti, kjer je bil — treba ne le govoriti, ampak tudi — delati. Mi vsi vemo, kako mu je še v poslednji čas, ko mu je kruta bolezen sklonila telo, in je vedel, da so mu šteti življenja dnevi, iskriko oko v narodnem navdušenju. Pokojni Martelanc je v pravem pomenu besede žrtvoval samega sebe za gmojni in duševni narodni napredek. Nikdar se ni plašil ni ovir, ni nasprotstev, geslo mu je bilo vsikdar: Naprej! po poti do srečne bodočnosti naroda! In kakoršno mu je bilo življenje, taka mu je bila smrt. Priporočivši svojo dušo Bogu, mislil je pok. Martelanc še ob zadnjih svojih vzdihljajih na — svoj narod.

Premišljal je liki junak v borbi za — pravico! Temu možu treba postaviti spomenik, ker ga je res — zaslužil. Vso čast torej društvu „Adrija“ v Barkovljah, ki je poprijelo inicijativo, kakor tudi drugim društvom, ki bodo sodelovala jutri v ta namen, da se na dostojen način oddolžimo spominu pokojnega Martelanca! Nadejamo se, da jutri pohiti sleherni rodoljub na slavnost hvalnosti in pijetete. Veselica se bode vrjila

Zemé odkryje se širá,
Nove pak objevi se kraje
Nebude svéta koncem již Thule i. t. d.

Adam Mickiewicz v „Switezianki“:
„Nie tobie igrać przez srebrne lonie
Lub nurkiem pluskać w głąb jasną;
Surowa ziemia ciało pochłonie,
Oczy twe zwirem zaga-ną“ i. t. d.

Aleks. Serg. Puškin v „Pultavi“:
„Ja počažu tvoju obitelj,
Temnicu dočeri moej;
Ty ne ističeš sredi požara,
Ty ne izdohneš ot udara
Kazačej sabli. Niet zlodiej,
V rukah Moskovskih palačej...
Ty prokľaneš i denj, i čas,
Kogda ty doč krestil u nas“ i. t. d.

A. S. Homjakov v „Orlu“:
„Pridet ih čast! Okriepnut kryla,
Mladyja kogni podrostut,
Vskričat orly — i ciep nasilja
Železnim kljvom razkľujut“ i. t. d.

Tako, dragi prijatelj! odmevali so nedovršniki v obliki sedanjosti, no v pomenu bodočnosti od Urala do morij uže tisoč in tisoč let, tako se glase i dan danes v stointrideset millionnem slovanskem našem narodu na neizmerimem prostoru od italijanskih ravnin do Severnega ledovitega in do Vstočnega (tihega) okeanov in od onod do Altajskih gor in tako bodo zveneli in grmeli še na tisoče in tisoče let usque ad consumationem humani generis. (Dalje v prih. sobotni šte.)

na najlepšem prostoru v Barkovljah, na vrhu restavracije „Miralonca“. Zacetek bo ob 5½ uri popoldne.

Doneski za moško podružnico sv. Cirila in Metoda. Dne 11. avgusta 1895. je nabral Maks Ukmar iz Avberja pri Andreju Zegi v Kazljah 5 kron in 50 stotink, kateri svoti je dodal g. Dominik Turk iz Avberja še 50 stot. Skupaj torej 6 kron.

Darovi „Del. podp. društvu“. Povodom obletnice blagoslovljenja zastave „Del podp. društva“, dne 18. t. m., darovali so, ozirom preplačali vstopnino, sledeča gospoda: Šnebl, Bartelj, N. N., N. N., Metlikovič po 60 nč.; N. N., dr. Prussnig, N. N., Kolega, Candoini, N. N., po 30 nč., sedem neimenovanih po 10 nč.; Žitko, Špillar, Vrtovec, Cubretovič, Vrabec, Ženkovič, Žiberna po 50 nč.; Mandić, dr. Mandić, Šorli po 1 gld.; Goljevšek 1 gld. 50 nč.; Turk 1 gld. 10 nč.; Prelog, dr. Gregorin, dr. Pretner po 80 nč.; N. N. 20 nč. in Hacker 4 gld. 80 nč.

Vsem tem prijateljem društva bodi izrečena najprisrčnejša zahvala kakor tudi velečastitemu duhovniku, ki je daroval sv. mašo v cerkvi pri sv. Antonu novem.

Kmetijska in vrtnarska družba za Trst in okolice prosi one ude, ki so zaostali z letnino, da isto vplačajo čim prej pri društvenem tajniku J. Ulčakarju via Molin piccolo št. 1, ali pa pri poverjeniku, ki jim te dni izroči opominjalne listke. Ker ima društvo poravnati še nekaj večjih računov, prosi odbor dotične dolžnike, da plačajo prej ko mogoče zaostale prispevke. ODBOR.

Iz Škedenja nam pišejo: Ker ste v svojem poročilu o proslavi rojstnega dne cesarjevega po tukajšnjih narodnih društvih omenili, da je na zastavi „Gospodarskega društva“ zapisano nekaj italijanskega, prosimo vas, da vzamete na znanje, da te zastave si ni nabavilo društvo samo, ampak dobilo jo je dar. Vzeti jo je torej moralo, kakoršna je bila. Toliko v pojasnilo.

Učitelj in orožniki. Pišejo nam: Pod tem zaglavjem je priobčila „Edinost“ od torka zjutraj št. 100 željo nekoga, ki želi povišanja svoje lastne plače. To bi nas ne brigalo, ako ne bi zajedno zavidal orožnikom njih težavno zasluženjo plačo. Dopisnik opisuje, da so orožniki tako plačeni, da jim še ostaja; to jaz kot opazovalec rad verjamem (o čemer sem se sam prepričal že večkrat), da orožniki varčno žive in se bavijo le z svojimi težavnimi nalogami, ne pa z veseljami in izleti kakor marsikdo drugi.

Ako bi orožnik imel toliko časa, da bi slednji dan iskal družbe po krčmah, bi se bil že oglašil tudi on, da mu je plača premajhna.

Dopisnik omenja tudi, da se je zvišala plača državnim služabnikom; to je tudi popolnoma umestno, kajti le-ti morajo zares delati. Že večkrat sem opazil, kako so pisarji pri tukajšnjem c. kr. sodišču ob 6. uri zvečer zapuščali svoj urad, toda gospoda sodnik in pristav se nista zganila od svojega dela.

Res je, da za ustop k orožnikom ne treba posebnih predstudies, zato pa zahtevajo zanesljivih, trpežnih in krepkih mož. Orožnik mora biti pripravljen vsaki trenutek žrtvovati svoje življenje v bran in varnost državljanov.

V najdaljših in zimskih nočeh, ko si še ptica išče gorkega prenočišča, mora orožnik vstrajati pod milim nebom in varovati nas napadov in nevarnosti. Za britke in težavne položaje orožnika se goriški dopisnik nič ne zmeni, njemu so le 750 gld. pred očmi. Da pa bi bil gospod dopisnik pomislil, kolikokrat so se orožniku uha olupila od mraza, koliko hudih vremen je moral prebiti, predno je došel do 750 gld. letne plače, govoril bi drugače.

Onim oblastim, katere so orožništvu odredile plačo, je vse to gotovo bolj natanjko znano kakor pa goriškemu dopisniku.

(Dostarek uredništva. Mi smo radi privoščili prostora temu dopisu, ker ne bi hoteli, da bi gospod dopisnik krivo sodil tudi o nas, kakor sodi krivo o našem goriškem dopisniku. Naš goriški dopisnik gotovo ne zaviđa orožnikov na zares krvavo zasluženjo plači, ampak primerjal je le, da dokaže, da tudi plača učiteljev ni v nikakem razmerju z njegovimi potrebami. Roko na srce, velečlenjeni gospod, in odgovorite nam odkritosrčno: ali mislite res, da more danes izobražen človek — tudi če prav nič

ne poseda po gostilnah — živeti svojemu stanu primerno s plačico 400 gld.?! To je dober goldinar na dan in s tem naj skrbi za hrano, za dostojno obleko, za nadaljnjo svoje izobraževanje, za narodno delo, in — — — — — med ljudi mora včasih tudi priti izobražen človek, ako noče, da podivja. Našemu goriškemu dopisniku ni bilo niti na misli, da bi hotel zavidati orožnike, pač pa smemo soditi, da je nekatere stavke v tem-le dopisu narekovalo bolj nasprotje, morda do kojega pojedinega učitelja, nego pa prepričanje. Zato smo tudi črtali dotične stavke. Naša sodba je ta, da vsakemu budi zasluženjo plačilo: orožniku in — učitelju!)

S Kranjskega nam pišejo dne 21. avg. t. l.: Vse mogoče nezgode so zadele letošnje leto našo deželo, ipak še ne vemo, kaj nam prineseti jesen in zima! Komaj smo se odahnil od jednega udarca, že je sledil drugi in tako so se vrstili do zdaj drug za drugim, zdaj tu zdaj tam. Udarjen je bil mešan kakor kmetovalec, premožni kot revni deželan. Najhujša je bila seveda potresna katastrofa, koder je divjala s svojo elementarno silo. Marsikdo si ne bode mogel kmalu opomoči, ker država ne gleda zadostno na to, da bi stanje deželanov zboljšala, pač pa postopa strogo pri iztirjevanju davkov in pristojbin. Tako bi se ne smelo postopati z državljani, ki doprinesejo žrtve državi. Oficijelno naš dež. zbor še ni razpuščen, a vse kaže, da bomo imeli konec oktobra volitve. Nič novega pa tudi ni vest, da bodo te volitve letos ljute. Nočemo ugibati, kako izidejo te volitve, ali to vemo, da jih ne bomo veselili, ker se bodo v izidu teh volitev zrcalile le — naše žalostne razmere. Tužna nam majka.

Iz Ljubljane nam pišejo dne 20. avgusta: Te dni doposlalo je deželno predsedstvo mestnemu magistratu rešitve prošnje ljubljanskih hišnih gospodarjev za državno posojilo ozir. podporo. Magistrat je odredil takoj uročitve teh intimacij. Prihodnje dni reši vladna komisija tudi prošnje obrtnikov in trgovcev. Razdelitev državnega in darovnega denarja se vrši od 22. avgusta dalje v določenih svotah. Sedaj bode omogočeno stopar popraviljanje hiš ubožnejših gospodarjev. V teku petih let dobi Ljubljana brezdvomno novo lice. — Nekateri člani našega „Planinskega društva“ napotili so se te dni na Triglav in so danes v večer srečno zopet prišli nazaj domov. Odbor tega društva je neutrudljiv v delovanju za društvene interese. Obširnejši opis navedenega izleta prinese društveno glasilo „Planinski Vestnik“. — Pomanjkanje stanovanj bo z novim terminom v Ljubljani kaj občutno. Treba bode merodajnim krogom kaj ukreniti, da se poprave spravijo v nagljiši tir. V ostalem pa se mesto lepo razvija in širi, zlasti z modernimi stavbami i. dr.

Plastična podoba bitke pri Kustoci. Včeraj popoldne prišla je razstava plastične podobe bitke pri Kustoci. H kratki vesti, s katero smo v današnjem zjutranjem izdanju opozorili na ta umotvor, dodajemo, da podoba kaže oni trenutek, v katerem je Kustoca — bilo je 24. junija 1866. ob 5. uri popoldne — padla definitivno cesarski vojski v roke. To orjaško delo napravljeno je pod vodstvom strategov takó natanjko in vestno, da je videti ne le posamične vojake različnih polkov in raznega orožja, ampak celo razbite vozove in posamične puške, katere so metali bežeči sovražniki od sebe. To zares patrijotičko delo stalo je 21 tisoč gld. Kakor čujemo od oseb, ki so občudovala to podobo v drugih mestih, kjer je bila razstavljena, napravi na gledalca zares globok utis. Človek si misli, da je v zrakoplovu in da z višave gleda na krvavo vrvenje pod seboj in le malo domišljije ti je treba, da čuješ trobljenje rogov, hrumenje konjkov, vrisčanje pešcev in gromenje topov. Kdor torej utegne, naj žrtvuje par novčičev za patrijotički namen in naj hiti ogledat to podobo; ne bode mu žal. Vsaj mi, državni zvesti Slovenci, oglejmo si ta umotvor, proslavljajoči zmagonosno orožje avstrijsko, kajti naših laških sodeželanov itak ne bode blizu. To je lahko prorokovati že iz okolnosti, ker njih glasila — iz lahko umljivih vzrokov o tej razstavi modro — molče!

Da naši čč. čitatelji dobijo vsaj pojem o velikosti tega umotvora, povemo jim, da tehtla podoba 5000 kg. Kadar jo prevažajo z jednega mesta v drugo, pohranijo jo v 100 za-

bojih, za katere je treba dva železniška vagona. Podoba je sestavljena iz 80 plošč, dolga je 10 metrov, visoka 8.4 m., torej pokriva 84 štirjaskih metrov. Merilo podobe je 1:450 naravne velikosti, predločje nam torej 17 štirjaskih kilometrov zemljišča. Vpodboljenih je, kakor rečeno, iz kositarja, 300.00 mož italijanske in 63.000 mož avstrijske vojske, resnično razmerje, ki je bilo pri Kustoci. In kljub tej ogromni večini laške vojske, zmagal je nadvojvoda Albreht sijajno! Na porazu Lahov ni bilo krivo izdajstvo, ampak — nezmožnost voditeljev!

Razstavo so včeraj popoldne slovesno otvorili v prisotnosti vojaških in civilnih dostojanstvenikov. Kontreadmiral Cassini izustil je tej priliki primeren, patrijotički nagovor.

Razstava je odprta vsak dan od 9 do 12. ure dop. in od 1. do 7. popoldne. Radovedni smo, koliko takozvanih „liberalnih“ Lahov si ogleda to podobo bitke pri Kustoci. —

Pri jutranji veselici v Barkovljah bode sodelovalo tudi pevsko društvo „Slava“ od Sv. M. Magdalene spodnje.

Sumljiva bolezen. Včeraj zjutraj došel je iz Bombaja v naše pristanišče Lloydov parnik „Orion“. Krmar tega parnika, 30letni Matej Fack, obolen je bil prejšnjo noč za hudo drizko, spojeno s krčem v drobju. Na parnik prišedši zdravniki niso sicer mogli konstatovati bistvo bolezni, vendar pa so poslali obolelega krmarja v bolnišnico, v osamljeni oddelek, parnik pa so prekadili in preškropili ter mora isti ostati v kvaranteni dokler bakteriološki preiskava bolnikovih izmetov ne pokaže bistva bolezni. Bržkone je Fack nenadoma obolen za navadno hudo grižo, kajti na bolniku niso opazili onih znakov, ki so neovrgljivi dokaz kolere.

Slaba letina. Ogersko ministerstvo za poljedelstvo objavilo je cenitev svetovnega letošnjega pridelka rži in pšenice. Kar se dostaje Ogerske, vključno Hrvatsko in Slavonijo, cenil se letošnji pridelok pšenice na 41,554.696 meterskih stotov, dočim so te dežele pridelale lani 42,006.012 m. st.; pridelok rži cenijo letos na 11,397.485 m. st., dočim je bilo lani 16,431.567 m. st. — Sploh kažete letos pšenica in rž takó slabo, kakor že dolgo ne. Dežele, ki pokrivajo svojo potrebo od drugod potrebujejo 114 milijonov met. st., dočim one dežele, ki izvažajo prebitke svojih pridelkov, morejo letos oddati le 93 mil. met. st. Torej primanjkuje nič manj nego 21 milijonov meterskih stotov pšenice!

K voliki tatvini v Budimpešti. Kratki vesti v današnjem zjutranjem izdanju nam je dodati, da je sodišče v Budimpešti glede Supičiča sklenilo izročiti istega tičooče se spise deželnemu sodišču v Zadru za daljne postopanje proti njemu. Csombor je, kakor smo že sporočili, že na svobodi, torej je prišlo tako, kakor smo bili sodili svoječasno: jeden tatov bode kaznovan, drugi pa ne. Tudi to je lepa posledica — dualizma.

Žrtve potresa. O poslednjem potresu na Veliko noč se je 17letna Marija Zucca v Kopru tako prestrašila, da je vsled groze nevarno obolela. Od tega časa ni okrevala več; hiral je in hiral in predvčerajšnjem odrešila jo je smrt po štirimesečnem trpljenju.

Kolera v Rusiji. Iz Peterburga poročajo, da je v dobi od 21. julija do 3. avgusta (st. st.) v volhinjski guberniji z nova za kolero obolelo 688 oseb, od katerih jih je umrlo 238.

Ubodel ga je vol. Včeraj je vozil 52letni kmet Ivan Frankič blizu Nabrežinske železniške postaje voz, v katerega sta bila vprežena 2 vola. V tem je pridrdral vlak, vola sta se splasila in jeden izmed njiju je sunil Frankiča z rogom v levo nogo. Ranjenega so pripeljali v tukajšnjo bolnišnico.

Napad? Včeraj zjutraj prišel je na tukajšnjo zdravniško postajo mizar Ant. Gallo, proš, da mu obvežejo neznatne rane, ki jih je imel na vratu in na hrbtu. Povedal je, da ga je v ul. Cavana napadel po noč nepoznan človek ga rani, mu iztrgal iz žepa 2 gld. drobiža in pobegil. Ko se je bil Gallo nekoliko zavedel po svojem presenečenju, da je našel po tleh raztresenega nekoliko drobiža, katerega je izgubil bežeči napadalec. Dasi stvar ni posebno verojetna, prijavi so jo policiji.

Policijsko. Stražar Kovačič, dodeljen Sv. Ivan-Vrdeljskemu komisariatu, je prijel v ulici

Fabio Severo in spremil v zapor 18letnega brezposelnega krojača Ivana Mahoriča iz Goč pri Vipavi, stanujočega v ulici Molin a veto hšt. 13 in njegovega tovariša, 17letnega brezposelnega peka Josipa Komarja iz Trsta, ker sta se brez imetka klatarila po mestu. Mahorič je bil že izgnan iz Trsta, zato si je pridel na policiji izmišljeno ime Anton Počkar. — Zidarju Josipu Nardinu, stanujočemu v Škedenju hšt. 338, pokradli so neznan tatovi v njegovi odsotnosti iz stanovanja razne vrednostne predmete in obleke vredne okolo 150 gld. — 34letnega brezposelnega težaka Josipa Ptačka iz Prage so zaprli, ker je na sumu, da je ukradel v družbi s tremi drugimi malopridneži v neki gostilni v ulici S. Francesco nazidno uro, vredno 7 gld. — Čuvaj javnega vrta v ulici Giulia je prijel in izročil policiji 24letnega trgovskega pomočnika Karla Manerina iz Benetke, ker se je zelo nesodobno obnašal. — 21letnega testarja Antona Tavoca so zaprli ker je razgrajal v Zlobčevi žganjeriji v ulici Giulia.

Najnovejše vesti.

Dunaj 24. Odpoved službe ministerskega svetovalca pri našem ministerstvu, grofa Stuergha, je sprejeta. Na njegovo mesto je imenovan ravnatelj terezijanske akademije baron Pidoll, kateremu je zajedno podeljeno dostojanstvo sekijskega načelnika. Baron Pidoll prevzame referat „srednje šole“.

Celovec 23. Dopolnilna državnozborna volitev poslance koroške trgovinske in obrtne zbornice na mesto odstopivšega barona Dumreicherja določena je na dan 16. septembra.

London 23. „Pall Mall Gazette“ ima iz Sangaja, da je odstavljeni podkralj Liu, katerega smatrajo sploh kot provzročitelja izgredov v Ku-sengu, imenovan višim komisarjem v preiskavi proti obtoženim izgrednikom. (To bode pa že „nepripranska“ preiskava! Stavce.) To imenovanje vzbudilo je veliko ogorčenje med tujimi naselniki.

Trgovinske brojavke.

Budimpešta. Pšenica za spomlad 6.77—6.80 Pšenica za september 1896 6.34 do 6.34. Oves za jesen 5.82—5.84 Rž za jesen 5.81—5.82 Kromčica za juli-avgust 5.25—5.30 za maj-juni 1896 4.42—4.50. Pšenica nova od 78 kil. f. 6.15—6.25 od 79 kil. f. 6.20—6.30. od 80 kil. f. 6.25—6.40 od 79 kil. f. 6.35—6.45. od 82 kil. for. 6.45—6.50. Ječmen 6.70—7.00; prosa 6.—6.60 rž nova 5.40—5.50. Pšenica: nekoliko bolj. dobro popraskanje. Prodaja 30000 mt. st. 5 nč. dražje Rž 5 nč. dražje Vreme: lepo.

Praga. Noratirani sladkor za avgust f. 11.90. nova letina 12.25

Praga. Centrifugal novi, postavljen v Trst in carino vred odpošiljatev precej f. 28.25—28.50 avgust sept. f. 28.50 — Concassé 29.25 — Cetrorni 30 — V glavah (sodih) 30.25 —

Havro. Kava Santos good average avgust 63.50 za november 61.75. mlačno.

Hamburg. Santos good average za september 74.25 december 73.70 mare 72.50 mirno

Novi York 23. Na ameriških tržnicah še vedno padajo cene. Rdeča zimska pšenica padla je v tem tednu od 73½ na 69½, in kromčica od 43½ na 42½, et. buschel.

Dunajska borza 24. avgusta 1895

	danes	včeraj
Državni dolg v papirju	101.1	101.05
„ „ v srebru	101.25	101.35
Avstrijska renta v zlatu	123.1	122.95
„ „ v kromah	101.80	99.75
Kreditno akcijo	401.10	401.70
London 10 let	120.90	120.90
Napoleoni	9.69	9.58½
10 mark	11.82	11.82
200 italj. lir	45.65	45.63

Listnica uredništva

Gosp. M. U. v Avberju: Donoske za družbo sv. Cirila in Metoda je pošiljati blagajniku moške podružnice v Trstu, g. dr. Josipu Abramcu, odvetniškemu kandidatu pri g. dr. Mateju Pretnerju v Trstu.

Tržne cene

(Cene se razumejo na debelo in s carino vred.) Domači pridelki.

	Cena od for. do for.
Pšol: Koks	100 K. —
Mandeloni	—
svetlorudeči	—
temnorudeči	—
kanaček	—
bohinski	—
beli veliki	—
„ mali	—
zeleni, dolgi	—
„ okrogli	—
mešani hrvaški	7.50
štajerski	—
Maslo fino štajersko	76. — 78. —
Ječmen št. 10	9.75
„ 9	10.75
„ 8	11.50 11. —
Zelje kranjsko	100 K. —
Bepa	—
Krompir, štajerski	—
Proso kranjsko	10.25 10.50
Leča, kranjska	—
Spah ogerski	57. — 58. —
Mast ogerska	59. — 60. —
Kava Mocca	190. — 192. —
Ceylon Plant, fina	182. — 184. —
„ Perl	189. — 191. —
Java Malang	192. — 194. —
Portorico	—
Guatemala	157. — 158. —
San Domingo	157. — 158. —
Malabar Plant	—

native.	100 K.	169.	171.
Lagunya Plant		152.	153.
native		149.	150.
Santos najfiniji		142.	144.
srednje fini		129.	131.
srednji		152.	154.
ordinar		144.	145.
Rio oprani		28.50	
najfiniji		29.50	
srednji		30.50	
Glaskor Centrifugal l. vrste		30.25	
Concasse		20.	20.25
v glavah		19.	19.25
razkosani		15.75	
Riz italijanski fini		15.	
srednji		13.	
Japan fini AAA		9.	
srednji		20.50	
Raugoon extra	100 K.	6.30	
I.		63.	
II.		65.	
Petroleji ruski v sodih		30.	32.
v zabojih od 29 kl.		33.	35.
Olje italijansko najfinije		7.	9.
srednjefino		69.	64.
bombažno, amerik.		74.	76.
dalmatinsko			
Limon Mesinski	zaboj		
Pomarance			
Mandeljni Dalmatinski	100 K.		
Bari			
Finjoli			
Rošči Dalmatinski novi			
Pulješki		9.75	10.
S. ekve Pulješke			
Grške v venci novi		12.50	13.
Sultanine nove		32.	36.
Vamperli	100 K.	23.	24.
Cl. be			
Polecnovke srednje velikosti		43.	44.
velike			
male			
Slaniki v velikih sodih			
v 1/2			

Trgovina.

Noka in otrobi. Moka. V tem tednu bilo je jako malo kupčije; samo na drobno in po nižanjih cenah. — Economove cene so: št. 0 f. 12.75; št. 1 f. 12.25; št. 2 f. 11.75; št. 3 f. 11.50; št. 4 f. 11.25; št. 5 f. 11.—; št. 6 f. 10.50 (z odbitkom) in št. 7 9.—

Otrobi. Economo prodal je partijo svojega izdelka proti oddaji v bodočnosti po f. 4.10 do 4.20, kolikor je že bilo blaga kupljenega več ali manj. Ostale marke so nespremenjene, kupčije je malo.

Drobni otrobi so v istem položaju, kakor smo omenili zadnjič.

Goved. Od 15. do 21. t. m. prodalo se je v Trstu 509 volov in 16 krav klavne živine in sicer — volov iz Kranjske, 119 iz Hrvaške, 5 iz Istre, 320 iz Dalmacije, — iz Ogerske, 57 iz Bosne, in 8 domačih. Plačevali so se: voli iz Kranjske po f. — do —; voli iz Hrvaške po f. 43.— do 44.—; iz Istre po f. 46.— do 48.—; iz Dalmacije po f. 44.— do 44.50, iz Ogerske po f. — do —, iz Bosne po f. 44.— do 44.50 in domači po f. 46.— do 48.—; domače krave po f. 43.— do 44.—; krave iz Italije po f. — do — in krave iz Kranjske po f. — do — kvintal mrtve vage.

Seno in slama. Seno I. vrste prodajalo se je v tem tednu po f. 3.40, II vr. po f. 2.30 slama I. vr. po f. 3.20 in II vr. po f. 2.50 kvintal.

Surovo maslo, jajca in kokoši. Kranjsko surovo maslo prodalo se je v tem tednu v partijah od 20 do 30 kg. po 90 do 92 nč., v partijah od 30 do 50 kg. po 88 do 90 nč., furlansko surovo maslo v part. od 20 do 30 kg. po f. 1.— do f. 1.04 in v partijah od 30 do 50 kg. po 98 nč. do f. 1.— kilogram. Tolminsko surovo maslo I. vrsti po f. 1.04 do f. 1.06 kilogram.

Jajca na debelo po f. 2.80 do 3.10 sto komadov.

Kokoši po f. 1.— do f. 1.30 komad piščeta po 90 nč. do f. 1.60 par.

Krompir. navadni, na debelo po f. 2.50 do 4.— kvintal. „R. M.“

Mlad mož

vešč slovenskega, nemškega in laškega jezika v govoru in pisavi kakor tudi v pisarskih opravilih, išče primerne službe. Natančnejše informacije pri upravnistvu „Edinosti“, ulica Molino piccolo št. II, nadst.

Bratje Ribarić, izdelovalci oglja v sv. Petru, pripravljajo svoje zaloge v Trstu: *Via Fondare 1, Piazza della Valle 2, via Madonna 2, Piazzetta Cordatoli 2*, z uhlodm tudi v *ulici Torrente* po **najnižjih cenah.** Ogije I. kakovosti karbonina, kok, drva na metre itd. Naročbe se spremljuje tudi z dopisnic

Josip Vodopivec posredovalec-Slovenec v Trstu via Sette Fontane št. 15. Preskrbuje denar na posodo proti vknjižbi na zemljišču, na putem posreduje pri prodajah in kupovanjih posestev, zemljišč, hiš, prodajalne, gostilne itd. Provizija po dogovoru. Pogovori v stanovanju, in od 9—10 ure v kavarni „Commercio“ Pisma pošiljajo naj se v stanovanju.

Sloveči prasek za zobe prof. dr. Halderja je najboljšo sredstvo za čiščenje zob pred gnjilobo ter jih čisti, no da bi oškodoval steklenico. V škafličih po 30 in 50 nč. izključno v premovani lekarni **PRAXMARER „Ai due Mori“** Trst, veliki trg.

Tobakarna

na ugodnem mestu se prodaja ali pa da v najem. — Več je možno izvedeti pri urednistvu našega lista.

Znana domača gostilna „AL CASTELLO DI DORNBERG“ v TRSTU, v ulici Farneto št. II v kateri se točijo le **pristna vipavaka vina in sveže pivo**, priporočajo se sl. občinstvu z mesta in z dežele. **Sladki riesling** po 52 novč.; **bele in črne vino**, liter po 40 novč. Prvo po 32 nč.; v steklenicah po 30 nč. Vino na dom od 5 litrov in več po 4 nč. ceneje. Kuhinja je preskrbljena s tečnimi jedili. Cene so primerno nizke. **Fran Rjavec.**

GOSTILNA v ulici Valdirivo št. 19 **ALLA GROCE DI MALTA**

toči najkrajše kraška in istrska vina in sicer kraški teran po 48 nč. liter. istrsko vino prvo vrste po 40 nč., druge vrste po 36 nč. liter. Pantigamovo vedno svete pivo v sodih po 24 nč. liter. — Kuhinja preskrbljena je z najtečnimi jedili in jako po ceni. Naročila se sprejemajo in sicer: za obed in večerjo z vinom 20 gld. na mesec, brez vina 14, samo obed 7 gld. na mesec. Priporočajo se slav. slovenskemu občinstvu za mnogobrojni obisk

Josipina Čuček, gostilničarka.

Dobroznana gostilna ANTONA VODOPIVCA (po domače „pri Prvackoven“) v Trstu, ulica Solitario št. 12 toči kolikor v gostilni, tolikor pri veseliceh v sokolski telovadnici, vedno le pristna vipavaka, Prvacka in kraška bela in črna vina. — Sladki riesling v steklenicah, in modro frankinjo, vsaka steklenica drži 1 liter in volja 60 novč. — Postrežba je poštena, cena zmerna. Kuhinja je preskrbljena s tečnimi, toplimi in mrazimi jedili. Priporočajo se rojakom v Trstu in z dežele. Toči vino tudi družinam 4 nč. ceneje, ako se odezame najmanj 5 litrov.

Objava.

Javlja se p. n. občinstvu, da se sobe hotela

„R. OBELISKU“ na Opčinah

popolnoma urejeno s čisto novim pohištvo in pripravljeno za one, ki želijo prebiti poletje na deželi. Restavracija ima izvrstno laško, nemško in francosko kuhinjo. Neprekosni teran in pivo iz znane Pizenske pivovarne po jako nizki ceni. Priporočajo se rojakom občinstvu za mnogobrojni obisk, boleži najudaneje

I. Goljevšček, lastnik.

Aite & Zadnik-Trst Via Nuova na voglu via S. Lazzaro, priporočata slav. občinstvu svojo prodajalnico z manufakturim blagom. V zalogi nahajajo se povsem najnovejše blago, toliko za ženske kolikor za moške in deco. Veliki izbor platna, bombažovine, perila, rboev volnenih in svila. Velika zaloga vseh potrebnih za življenje in krojač. V zalogi nahajajo se nadalje vsakovrstni trakovi in tudi trakovi slovenskih barv. Priporočata se št. gg. učiteljicam v mestu in na deželi za vse potrebščine šolskih ročnih del. Uzerol se pošiljajo na zahtevo franco.

RAZSTAVA POHIŠTVA z Dunaja in iz Trsta dobro poznane tvrdke

Angelo Delpin

v ulici del Torrente hšt. 32, I. nadstropje. (vstrie gledališča Amonia).

Priporočajo velikansko svojo zalogo pohištva in tapetarskih stvari. Pohištvo za spalne sobe, popolno, od f. 146 do 350. Jedilne sobe f. 140 do 350. Pohištvo za uradnike in delavce po nižanjih cenah. Zares izborna pohištvo po nizkih cenah.

Angelja Capellan-a podvzetje mrtvaških sprovodov, piazza della Lega št. 2, palača Tonello — zaloga ulica Settefontane 24 A — Telefono N. 121.

Prevzimaljo vsakovrstne prenose mrtvih v mesto in zunaj. Velika zaloga kovinskih kret za mrtvaške sprovode, kakor tudi lesenih od gld. 4.50 za odrasle. Prodaja na debelo in drobno porcelanaste vence, jagode vezane na medeni žici, umetne cvetje, trakove z napis. Ima v zalogi cvetja vsakovrstnega za poroke, plešove, palme in cerkvene posode, vse to lastno izdelke. Zaloga voščenic sv. stevarink prve vrste in oprave za otročice.

Emanuel Zahn.

zaloga stekla, svetilnic, prstenine in kuhinjske posode.

ulica Barriera vecchia 6.

Stenj in stekla različna za petrolijuice.

Sipe in kristalna ogledala

predaja na debelo in drobno.

pošiljatec na deželo se vrže točno in hitro.

DROBNE FOTOGRAFIJE

zalozja NOVOST, posamične ali v skupinah, cena gld. 1.— dvaajstero.

„Tržaška posojilnica in hranilnica“

(registrovana zadruga z omejenim poročtvom)

v Trstu

Via Molin Piccolo št. 1. I. nadstropje.

(blizu novega poštnega postaja)

Daje posojila na vknjižbo po 3 1/2%, menjico po 3%, zastavo po 3 1/2%. Sprejema hranilne vloge in je obrestuje po 4%.

Uradne ure so:

Vsaki dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. popoldne, ob nedeljah in praznikih od 10—12 dop. Isplacuje se vsaki ponedeljek od 11. do 12. ure dopoldne, in vsaki četrtek od 3. do 4. ure popoldne. Glavni deleži veljajo po 200 kron. Zadruga deloži se lahko plačujejo v mesečnih obrokih po 1 gld. tor znaša vsaki delež 10 gld. 196—

Teodor Slabanja

srebar v GORICI (Görz) ulica Morelli 17 se priporočajo pred. duhovščini za napravo cerkvenih posod in orodij iz čistega srebra, alpaka in medenine, kot: monstranc, kelihov, itd. itd. po najnižji ceni v najnovejših in lepih oblikah. Stare reči popravim ter jih v ognju posrebrim in pozlatim.

Da si zamorajo tudi menj premožne cerkve omisliti razne cerkvene stvari, se bodo po želji prečastitih p. n. gospodov naročnikov prav ugodni plačilni pogoji stali.

Ilustrovani cenik franco.

Pošilja vsako blago dobro spravljeno in poštine franco! 2—24

Riunione Adriatica di Sicurtà

24—2 v Trstu.

Zavaruje proti požarom, prevozu po suhem, rekah in na morju, proti toči, na življenje v vseh kombinacijah.

Glavnica in rezerva društva dne 31. decembra 1892

Glavnica društva gld. 4,000.000—

Premijna rezerva zavarovanja na življenje

Premijna rezerva zavarovanja 13,326 346 98

Premijna rezerva zavarovanja proti ognju 1,632 248 22

Premijna rezerva zavarovanja blaga pri prevažanju 49 465 07

Rezerva na razpolaganje 500 000 —

Rezerva zavarovanja proti preminjanju kurzov, bilanca (A) 339 822 42

Rezerva zavarovanja proti preminjanju kurzov, bilanca (B) 243 381 83

Rezerva specialnih dobičkov zavarovanja na življenje 500 000 —

Občna rezerva dobičkov 1 187 164 86

Urad ravnateljstva:

Via Valdirivo, br. 3 (v lastnej hiši).

RESTAVRACIJA

„Zur Stadt Frankfurt“

Udano podpisaneu je čast naznaniti slavnemu p. n. tukajšnjemu občinstvu in vsej garniziji, da z 24. t. m. prevzame na lastni račun to staroznano gostilno.

Podpisani se bode trudil vsikdar, da si pridobi blagouaklonjenost svojih gostov z najboljšimi pijačami, izborna kuhinjo, točno postrežbo in nizkimi cenami.

Priporočajo se za obilen obisk

Emil Hacker.

VSI STROJI ZA POLJEDELSTVO.

Peronosperne štrcaljke, slične Vermorelu, samoradne peronosperne štrcaljke, z zračno stiskalno sesalko, vinske preše vseh vrst, stiskalnice za olje, hidrauliške stiskalnice, poboljšanja drobila, pivničarske orodje, vinske sesalke, cevi za vino, stiskalnice za seno in slamo, ljestila za koruzo, čistilnica za žito, stroji za odstranjenje skorij itd.

prodaja po jako nižanjih cenah proti jamstvu in na poskušnjo

IG. HELLER, Dunaj II.2. Praterstr. N. 49.

Obširni ceniki zastoj in franco. Išče prodajalcev z drugo roke. Pooblaščen se stori pred nakupom posreženi.

Srečke za zidanje cerkve ob jubileju cesarjevem po 1 gld.

zadnji mesec

30.000

goldinarjev

vreden

Srečke priporočajo: Marco Nigris, Enrico Schiffmann, Giuseppe Zoldan.